

Les nostres arrels

written by Josep M. Boixareu Vilaplana | 16 de desembre de 2024

Avui ha fet un dia esplèndid, assolellat i, al nord, el Montseny nevat, un regal de la natura. Tot passejant m'he anat fixant en el verd que encara ens envolta, els arbres que encara tenen fulles llueixen colors que van des del verd fins al taronja, passant per grocs vius i ocres. Tot guaitant els troncs de dalt a baix m'he recordat que si viuen i s'aguanten drets és gràcies a unes arrels invisibles en la majoria dels casos, no tots. Això m'ha fet pensar que el sentit de les arrels va més enllà de la important funció que fan en la natura.

Com les arrels uneixen els arbres a la terra, absorbint-ne l'aigua i els nutrients que els donen vida, en un sentit figurat, però molt important, aquestes, les arrels, són el nexa d'unió entre les grans "coses" de la vida humana i de la societat. Si les arrels vegetals ancoren l'arbre o la planta a la terra, les arrels imaginàries (no vull fer servir el terme *virtual*) ens ancoren al passat i aquest representa la història i els nostres antecessors, amb totes les seves virtuts i defectes. Les arrels cohesionen i eviten l'erosió del terreny, alhora que les nostres eviten el trencament amb el passat, ens hi lliguen. Tots tenim un passat, les persones, les societats, els pobles, les nacions. Del nostre passat no ens en podem deslligar mai; quan ens honora per fer-ne memòria en els moments crucials de la vida, quan ens pot avergonyir per treure'n conclusions i evitar repetir els errors.

Les paraules, que formen els llenguatges, també tenen arrels: semítiques, gregues, llatines, eslaves o germàniques. Podem preguntar-nos, per exemple, per què l'anglès és un nexa d'unió entre els països europeus que no el tenen com a llengua oficial? Ara, després del Brexit, per què l'anglès és la llengua més utilitzada en les reunions dels òrgans de la Unió

Europea? Hi ha una qüestió pràctica, però que té la seva explicació: perquè és la més semblant al llatí de totes les llengües germàniques i, per tant, és molt assimilable pels alemanys, noruecs, neerlandesos o danesos i, no diguem, pels italians, francesos, catalans, espanyols o portuguesos. Tot és qüestió d'arrels.

Nosaltres, com a persones, estem arrelats a una terra, a un país, a un poble, amb més o menys profunditat. Hi ha qui està arrelat a una terra d'acollida sense abandonar les arrels que té en el seu país d'origen. Hi ha plantes originàries d'una zona determinada del planeta, però que han pogut ser trasplantades a una altra. També hi ha espècies invasores que fagociten les autòctones, com hi ha estats colonials que tracten d'assimilar nacions amb arrels profundes per la seva història, les seves tradicions, la seva llengua, el seu tarannà. Com en els éssers vius, aquestes nacions creen els seus mecanismes d'autodefensa fins que aconsegueixen sanar i viure lliures tot eliminant els invasors. Hi ha espècies vegetals amb moltes varietats, però amb el mateix tipus d'arrels, com en moltes famílies hi ha membres molt diferents dels altres, però que tenen unes arrels comunes de les quals no se'n poden desprendre encara que ho vulguin. Quelcom molt bell són les amistats arrelades, la fidelitat a la família, al país, a les idees.

D'arrels n'hi ha de molts tipus, com n'hi ha d'arrels-imatge. Hi ha arrels profundes com les del roure, de superficials com les del pi, del faig o de la figuera. Hi ha costums i tradicions que són molt profundes, però també hi ha comportaments humans molt superficials que es poden trepitjar, malgrat que alguns aguanten; ho veiem en la societat i, sobretot, en la política. Hi ha arrels delicioses, però que no es veuen, són fins i tot comestibles com el moniato, la remolatxa, la pastanaga, el nap, o el rave i qui, de petit, no ha mastegat arrels de regalèssia? Hi ha persones molt discretes, que no criden l'atenció, però que fan grans coses:

les que acompanyen gent que viu sola, malalta; què fan sinó les ONG? Sovint substitueixen feines que haurien de fer les administracions públiques, s'arrisquen en zones en guerra o al mar salvant emigrants amb risc que naveguen a la deriva tot cercant una vida millor. Moltes són com el gingebre que és alhora dolç i picant o com el ginseng, una mica amarg, però que té propietats tonificants, revitalitzadores, tant per al cos com per a la ment.

Trobo especialment atractives les arrels aquàtiques i les que jo goso anomenar aèries. L'exemple de les primeres les tenim en els nenúfars, sembla que surin elegantment damunt de l'aigua de la qual n'extreuen els nutrients. Les dels manglars les podríem classificar com semiaquàtiques que comparteixen aquells nombrosos tentacles entre la terra i les aigües dels rius en zones molt temperades. Recordo amb especial delectació aquelles orquídiies que tenen les arrels arrapades als troncs i branques dels arbres de boscos tropicals humits. En realitat són plantes parasitàries que viuen dels nutrients que extrauen d'aquells arbres. Sembla una contradicció, unes flors tan belles i de les quals n'hi ha milers de varietats, que visquin a costa d'altres éssers vius. Al nostre món hi ha molts tipus de paràsits, com aquelles persones que viuen a costa d'altres i que llueixen les millors gales amb vestits i joies. A la nit assisteixen a grans festes i de dia han de descansar. No se m'acudeix altre exemple millor que el de les famílies reials que viuen dels impostos que paguen els contribuents. Les arrels dels nenúfars s'endinsen en les aigües com ho fan els iots dels grans potentats que enfonsen les seves quilles en els mars de colors aigua marins o de maragdes.

D'arrels també n'hi ha de destructores com aquelles que aixequen voreres, camins o canonades. A la societat, al món, també hi ha arrelat el mal. La guerra i la violència de tota mena mata persones, destrueix famílies i enfonsa països. És en aquests casos quan el mal s'ha de tallar de soca-rel: la cobdícia, l'egoisme, l'afany de poder, l'imperialisme.

De les arrels sorgeix el gran espectacle de la natura. Les arrels connecten l'actualitat amb el passat, la història, mantenen la nostra identitat individual i col·lectiva. Són el nexa d'unió entre nosaltres i les generacions passades i futures, són vida; en català antic *raïns*.